

OMEK

Trumá 5786
2026. február 19.

V. évfolyam, 16. szám

Nem mindig kellett ennyit várni a Szentély felépülésére

Csaknem kétezer éve vár a zsidó nép arra, hogy a Harmadik Szentély végre felépüljön, és a Teremtő szolgálata visszakerüljön az eredeti, dicsőséges helyére.

Emiatt úgy is tűnhet, hogy a Szentéllyel töltött idő eltörpül, ha összehasonlítjuk azzal, amit a Szentély nélkül töltöttünk.

A valóság ezzel szemben az, hogy a mostani hetiszakaszban felépítésre kerülő *Miskán*, a Mózes által épített pusztai Hajlék 479 éven keresztül állt.

Ezt követte a *salamoni Szentély* 410 éve, majd 420 újabb év a *második Szentélyben* – összesen 1309 év. A második Szentély pusztulása óta pedig még nem telt el 2000 év.

Így valóban több ideig léteztünk Szentély nélkül mint azzal, de ez az idő kevesebb mint a Szentély idejének duplája.

Ez az állandó várakozás annyira a részünkké vált, hogy amikor Szentélyről hallunk, az első dolog, ami eszünkbe jut: „*De mikor lesz az már?*”

Mindennek fényében meglepő lehet, hogy a mostani hetiszakaszból és magyarázataiból az derül ki, hogy az első, mózesi Hajlék [*Miskán*] felépülése valójában jóval megelőzte az ere-

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Ariely @ Wikipédia

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói

köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

detileg tervezett időpontot – amint arra Rabbi Jehuda HaNaszi fiának kiházásításának történetével egyedi módon rávilágít.

„Rabbi [Jehuda HaNaszi] ki akarta házasítani a fiát Rabbi Joszi ben Zimra lányával. Megállapodtak, hogy 12 évet fog tanulni.

Elvezették előtte [a menyasszonyt]. Azt mondta: legyen inkább csak hat év.

Ismét elvezették előtte. Azt mondta: legyen inkább most, és majd utána tanulok.

Szégyellte magát az apja előtt. Azt mondta neki [az apja]: **fiam, a Teremtőd tudatából [dáát konchá] van benned!** Eredetileg úgy áll: 'elviszed és beülteted', később pedig úgy: 'építsenek nekem Szentélyt, hogy közöttük lakhassak!' (Ketubot 62b, Mózes 2., 15:17, 25:8 alapján)

Három héttel ezelőtt még így olvastuk a Nádas tengernél mondott énekben:

„Elviszed és beülteted örökséged hegyére, a helyre, melyet lakóhelyednek szántál, Örökkévaló, az Örökkévaló Szentélyét kezeid szilárdították meg.” (Mózes 2., 15:17)

Ez az az ének, amit Bölcsseink így jellemeznek: „látta a szolgálónő is azt, amit még Jechezkél próféta sem látott” (Rási, Mózes 15:2). Vagyis minden szava prófécia!

Vajon lehetséges, hogy ez a prófécia utólag tévesnek bizonyult?

Hiszen ez látszólag egy kőből épült, állandó szentélyről beszél, ami majd Izrael földjének elfoglalása után kerül felépítésre, egy hegyen! Ezzel szemben a mostani hetiszakaszból azt

kaptuk parancsba, hogy még a pusztai vándorlás során építsük fel a hordozható, „sátor-szentélyt”.

Erre mondja Rabbi Jehuda HaNaszi, hogy *dáát kono*, azaz a „Teremtő tudata”: akárcsak az ifjú vőlegény, az Örökkévaló is azt gondolta, hogy képes még várni a házasságra, az együttlétre.

De amikor elvezették a menyasszonyt a vőlegény előtt, valamint amikor a Teremtő megismerte a zsidó népet és az érdemeit, akkor mindketten azt kérték, hogy hozzák előrébb a várva várt pillanatot: a menyegzőt, valamint az annak megfelelő Szentély felépítését.

Ez a kép egyszerre gyönyörű és inspiráló – ugyanakkor mélyen elgondolkodtató. Rabbi Jehuda haNaszi ki nem mondott tórai kérdése jogos: mi történhetett, amiért a Teremtő „meggondolta magát”?

Miért nem várt arra, hogy elfoglalják Izrael földjét, és miért nem csak utána parancsolta meg a Szentély felépítését?

Először is: ha közelebről vizsgáljuk meg a rejtélyes *dáát kono* kifejezést, azt találjuk, hogy nem ez az egyetlen előfordulása a Talmudban. A többi előfordulás is hasonlóan váratlan.

Rabbi Chanina például a megbocsátás kapcsán tanítja azt, amit Noách tűzáldozatából tanulhatunk:

„Mindenkinek, aki elcsábult a másik bora után, abban van a Teremtője tudatából [*dáát kono*], ahogyan írva van: 'és megérezte az Örökkévaló az illatos tűzáldozatot'” (Éruvin 65a, Mózes 1., 8:21)

1 Emlékezzünk arra, hogy a 40 éves pusztai vándorlás döntése csak jóval később, a kémekek története után dől el (ld. Mózes 4., 14:34). Az eredeti terv szerint a nép azonnal megindul a Szentföld felé, és elfoglalja azt.

Noha van olyan magyarázó, aki azt mondja, hogy a Szentély felépíté-

sére csak az aranyborjú bűne után lett szükség, mivel ebből vált nyilvánvalóvá, hogy a nép nem képes kézzelfogható „istenélmény” nélkül létezni (ld. Szforno Mózes 2., 25:9, 31:18). Rabbi Jehuda haNaszi szavai-ból azonban világos, hogy ő a Szentély építését nem negatívumként fogja fel.

Az özönvíz után Noách áldozatot mutatott be. Erről írja a Tóra azt, hogy miután az Örökkévaló megérezte, megfogadta, hogy nem fogja többé özönvízzel elpusztítani a világot.

Erre a kézenfekvő kérdés az, hogy vajon hogyan okozhatja egy egyszerű áldozat, hogy örök időkre ilyen ígéretet kapjunk?

Rabbi Chanina erre egy hasonlattal válaszol: egy ember súlyosan megsérti a másikat, és egy pohár borral próbálja kiengesztelni.

Mindkettejük számára világos, hogy a bor önmagában nem elég az engeszteléshez. Ha azonban a másik mégis hagyja magát elcsábítani, vagyis könnyen megbékíthető, akkor olyat tesz, amit a Teremtő tett.

Ez egyfajta követendő példa, szándékolt naitivitas, az irgalom és a megbocsátás jegyében.

Ezt jelenti a *dáát kono* fogalma: nem feltétlenül színtiszta racionalitás és számítás, hanem teret engedünk az érzelmeknek, azért, hogy a helyes döntést meghozzuk².

Nem szükségszerű egyébként úgy értenünk, hogy a Teremtő valóban meggondolta magát a Szentély építésének ügyében. Azt is mondhatjuk, hogy két különböző jellegű Szentélyről van szó.

A tengernél látott prófécia a hosszú távú jövőről szól, nemcsak az azonnalra tervezett honfoglalásról. Ezt bizonyítja az azt rögtön következő, emblematikus mondat:

„Az Örökkévaló fog uralkodni örökkön örökké!” (Mózes 2., 15:18)

Az, hogy az Örökkévaló uralkodni fog, azt jelenti, hogy az Ő akarata fog megnyilvánulni mindenben, mindenhol – eltűnik a rossz. Ez pedig a világ létezésének hosszú távú célja, a prófécia távoli jóslata, amire micváinkkal törekszünk.

Ez az az idő, amiről az állandó Szentély víziója szól. Ez megmagyarázza azt is, amit korábban nem értettünk: „*látta a szolgálónő is azt, amit még Jechezkél próféta sem látott*” – vagyis képes volt a távolabbi jövőbe elláttni.

Ebben a kontextusban a Szentély célja: a Teremtő uralkodásának középpontja, ahonnan mindent az Ő akarata irányít, és ahol bárki kapcsolatba kerülhet Ővele.

Ezzel szemben a pusztai *Miskán* – *Rámbán* híres magyarázata szerint – a Szináj hegyi kinyilatkoztatás élményének folytatása (ld. 25:1). Ez csak a zsidó népnek szól, akik a Tórárt megkapták, nem az egész világnak.

Évtizedekre volt szükség ugyanis a Tóra megörökítéséhez, nem működött a kinyilatkoztatás egyetlen pillanata alatt.

A legtehetségesebb Tóratudósok kitarató munkája kellett ahhoz, hogy a Tóra nemzedékről nemzedékre tanulható és átadható, alkalmazható legyen.

Ezt segítette a *Miskán*, amiről így áll:

„*És én találkozni fogok veled ott, és beszélni fogok veled [...] mindent, amit parancsolok neked, Izrael fiai számára*” (Mózes 2., 25:22)

E magyarázat szerint nincsen ellentmondás, az Örökkévaló nem gondolta meg magát, hanem valóban kétféle Szentélyről beszélt, két

² A héber nyelv különbséget tesz a *dáát* és a *széchel* között. Mindkettő az értelmet jelenti, de a *széchel* inkább az intellektuális, míg a *dáát* egyfajta integratív, általánosabb, magasabb szintű. Ugyanez a szó szerepel ott is, amikor „*az ember megismerte az ő feleségét, Évát*” (Mózes 1., 4:1).

Az is megmagyarázható hasonlóan, hogy miért *kono* – *szerzője*. Ha az Örökkévaló a mi „szerzőnk”, alkotónk, akkor végső soron ő akkor jár sikerrel, ha mi is sikerrel járunk, ezért irgalmaz rajtunk, amikor csak lehet. A polgárjogi törvényekben hasonló kifejezést használ a Talmud a vásárlási szándékra (*dáát kone*).

különböző céllal. Ha ez így van, akkor Rabbi Jehuda HaNaszi fiának szóló szavai célja a vi-
gasztalás.

Az első magyarázat szerint azonban

az **Örökkévaló arra tanít minket, hogy aho-
gyan Ő, úgy mi is igyekezzünk néha „elen-
gedni” az ítélkező méricskélő szigorúságát
a megbocsátás javára.**

Egy harmadik lehetőség adódik az alábbi
midrás magyarázata alapján:

„Amikor Izrael magára vette az égi királyság jár-
mát, és azt mondták: 'mindent, amit az Örökkévaló
mondott, megcselekedjük és meghallgatjuk', az

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 16:08 és 16:56 között.
Szombat kimenetele: 18:03.

Péntek este 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus (lakoma után *mincha*).

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb *szombat reggel* 9:18-ig.

Zájin Ádár halvacSORA: Február 23-án hétfőn este 17:45-től a Nagy Fuvaros utcai zsinagógában.
Előtte 16:30-tól tanulunk, 17:00-tól *minche-mááriv*.

Purim a Bét Jehudával! Március 2-án, hétfőn este 18:00-tól Megila olvasás a Rumbach zsinagógában (a
lágymányosi, Bethlen téri és Nagy Fuvaros utcai közösségekkel együtt), majd 19:00-tól az emeleten
zenél nekünk *Gerendás Péter!* Utána Kahoot, koktél, jó hangulat. Gyertek!

Hétköznapi délutáni tanulások hétfőtől csütörtökig mindennap 16:30-kor, a Nagy Fuvaros utcai
zsinagógában, a délutáni ima előtt, valamint online: <https://t.me/betjehuda>.

Korábbi felvételek, támogatás: <https://www.patreon.com/cw/Binjomin>

Sábát sálom! Gut sábesz!

משנכנס אדר מרבין בשמחה!

